

DOPISI

IZ RIJEKE.

Finis Fluminazije. — Dvanesta ura. — Što tražimo? — Moratorij. — Kristof Kolumb. — Sveti Francišk i Grošić i Zanella.

Ministar financija Volpi nije otišao u Ameriku. Već je bio rezervirao mjesto na parobrodu, ali u zadnji čas ostao. Francie mi je jutros dokazivao, da je to sve radi Rijeke. Starije nazive na Rijeku tako strašno; despotizam i miting, da je ministar rekao: neka Amerika čeka, Rijeku je preča: njoj već odzvanja dvanesta ura.

I ostao je u Rimu i izjavio: da je spreman dočekati komisiju, s kojom će da riješava ovo naše teško i komplikovano pitanje. I komisija je otišla u Rim.

Ovo je u sedam godina već tisuću četiri stot i pedeset i pet komisija, što iz Rijeke putuje u Rim, sve za dobro i napredak našega mučnitičkoga grada. To je požitvostnost!

Što će ta 1455 komisija da traži od ministra financija?

Tražiti će, da on izvuče Rijeku i Riječane iz ove, kako veli "Vedetta" u svom broju od 15. o m. j. najvećeg šarunine, u kojoj se svjamo i damo. Kako će to postignu? Lako — veli "Vedetta" i predlaže:

Prvi: Neka se više ni čast ne zateže, već neka se odmah ide na posao.

Drugo: Neka se već jednom kaže, što će biti s onim 25 milijuna lira, što ih je rimska vlada dala Rijeku kao kredit. Trgovci su došli do uvjerenja, da će za uzivanje onog kredita biti moglo zvaniti, ali malo odabranih Uostalom, još se ne zna; kome će što dopasti, kako će se to podijeliti, a govori se i o nekim teškim uvjetima, tako da se trgovci boje, da je i onaj kredit od 25 milijuna na vrbi svrala.

Treći: Riječki su trgovci dužni na sve strane. Vjerovnici traže svoj novac, a dužnici ne mogu da plate. otuda prijeti prava inozemna katastrofa cijelomu gradu; koji je toliko krivi krilo, da dođe na ono, na čemu je danas. Ne-ka se dakle najista proglasi moratorij, koji bi imao da traje još i puna tri mjeseca nakon po- svečanijeg uvođenja riječkog problema.

A što je za moratorij?

Ako ja imam dugujem recimo vijesir lira, a tribunal odluču, da me vi za nekog vijesira ne smijete terati za taj dug — to se zove — moratorij. To traže naši riječki trgovci.

Vijesite reći: palijepa je stvar taj moratorij. Zadužiti se do grla, pak kako onaj, koji ti je posu- dio novca, traži: da mu ih vratiš, ti nemas — A joki gospodine! Sad je moratorij. Vi ge- mate prava, da me nekate. Dođite za neko- liko mjeseci a možda i za koju godinu, ako bu- de nešto moratorij dignit. I vjerovnik mora da ide s radosnim kuci svojoj.

Da, ali taj moratorij imamo svoju činu stranu. Trgovci treba uvijek kredita, a dok je morato- rij, on toga kredita ne će dati. Koji će mu djavo posuđiti novca; kad zna, da ne će moći tako lako da mu vrati.

I ako u ovom vjerovnici plakati ne će tr- govci imati čemu da se snaju. Moratorij, u trgovčkom životu časti — mitorij — fuzer — i ako se mi uvijek vraćamo na ono staro: o Finie o morat.

U ponedjeljak, 12. o. mjeseca imali smo opet jednu "festu nazionale". Na taj dan, prije 433 godina otkrio je Kristof Kolumb Ameriku. Za Kristofa Kolumba govorilo se uvijek, da je ro- djen iz Genove, to će reći, da je Italijan. Me- đutim znamo i to, da on ne bi nikada otkri- o Ameriku, da mu nije Španjolca dala po- trebite brođove. Prema tomu Španjolci drže, da je njihova zaslug, što je Amerika otkri- va. Što je pak do Kolumba, Španjolci su prije dokazivali, da je već nekoliko godina prije njega bio u Americi Španjolac, neki Alfonso San- chez de Huelva. To da je bio nekakav prosti mornar, koji nije umio da iskoristi ono svoje veliko otkriće. Nekim slučajem doznao je za to Kolumbo, pa se on do na put otkrio otvoreno govore i pšu da Kristof Kolumb, ili kako ga oni zovu, Cristobal Colon, nije došepne ni bio Genovac, već pravu, ogolmi i čestokljun Špa- njolac. U Argentini hoće da iz skolskih knjiga izbrišu ono, da se je Kolumb rodio u Genui. Konflikt je dakle tu.

Što sada? Italijani vele: Kolumb je naša slava, naš ponos. Vi Španjolci i Argentinci ho- čete da nam ga otmete, no mi ga ne damo. Ko- lumb je naš, i da cijeli svijet zama, da je on

zaista naš i samo naš — mi naredujemo, da se od sada unaprijed dan 12. oktobra smatra za naš dan. Svakom narodnom blagdanu. Svakog godine u taj dan, morat će svi u Italiji da vje- šaju zastave i u vešter da raspešljaju svoje ku- ke, neka se zna, čiji je Kolombo.

I tako je eto došlo, da smo na 12. ovoga mje- seca i mi na Rijeku izvjesili zastavu a sve samo zato, da svijet zna, da je Kolumb bio Genovac, to će reći — Italijan.

Nesto slična događaja se i sa Svetim Franci- škom d'Assisi.

Negov je otac bio Italijan a mati Franceski- nja. Na krstu je dobio ime Giovanni, ali kako je e majkom govorio uvijek samo franceski, naučio je taj jezik tako dobro, da mu je otac promijenio kasnije ime Giovanni u Francesco.

I tako se desilo, da ga Francezi drže za svoga. Italijani opet ne daju; oni vele: Sveti Fran- cišk naša je slava i naš ponos. Mi ga ne damo. Pa što je učinio Ministar Mussolini? Odredio je, da se počevši od buduće godine 1926, dan 4. oktobra (kad se slavi sveti Francisk) smatra kao narodni blagdan, uz obično viješanje za- stava, s rasvjetom itd. Bio bi to učinio već i ove godine, ali 4. oktobra 12. preblizu su. Za- to je odluču, da se ove godine počne s Koljumbom, a druge će se početi sa svetim Fran- ciškom.

Sada neka Francezi i Španjoli sebi grizu nokle!

Ovo je najkraći i najpraktičniji način, da se protivnika osutka. Njime bismo se mogli po- služiti i mi, Finianci, da nam nekog po- svjetovati, recimo, našega staroga Grošića. Mo- go bi se javiti na priliku Draguč i reći: — Na- šoj Mogu bi se javiti i Beč i reći: On je bio Franc. Jožefov Regstrungstr — dakle je naš! A mi onda ni pet ni šest — nego finansijski bankere van — pa neka se bješte tude.

Nego imi ovdje na Rijeku imamo i drugi slu- žak: Zanella iako mi je bio naš Kravica, a otac Furlan, on je ipak prvi Finianci. Kako da se pak to paralizira? Evo i opet jedan pro- blem...

IZ BRESTA.

Naši ljudi i novci.

I mi smo ovuda žalosni radi naučnih stvari, koji ne čemo da nabrojimo. Porezi su veliki, dakle; takse na sve vrste blaga: maloga i velikoga; visoke i duboke do pakla; a godina slaba; jako slaba.

Vino kod nas ne rodi radi kratkog ljeta, pa- zato nemamo: vinograda; kumpir, je opet slabo urodio; a k tomu je najveći dio sagasio. Nesto ipak pažulja imamo. Blaga, govoda i ovaca, imamo žalibože, premlato. Dakle tu i samo: zlo!

Škola još nam se nije otvorila. Naš je lanjski učitelj, g. Fakin, otišao u Laniče. Zna, nam je za njim. Nadamo se, da ćemo dobiti drugoga, vrednoga učitelja našeg roda i jezika.

Mi rado čitamo Jurima i Franjina. Cujemo, da ste već izdali kolektor: "Jurini i Franjini". Tako mi nekoi želimo čitati i kupiti, a da sami ne znamo gdje. No, pak će koji od nas do vas u Istri.

IZ PRODAJI (OPĆ. BUZE).

Ovogodišnja ljetina. — Dolazak nove učiteljice.

Za naše selo nije lo prošla ova godina. Mi- slimo s ovime reći, da se nemamo potužiti na ovogodišnju tečajbu gozdiša. Priredili smo — prema drugim krajevima — dovi vina. Osim toga imamo prilike i druge hrane: kumpir, pa- žulja i drugog priroda. No — barem da ne gladujemo! — Veseli smo što nam se otvorila škola u Svim Svetima. Došla je k nam učitelja gospođica Anka Bernobić. Mi ćemo rado k njoj poslati u školu svojih djecu. Samo čemo se moliti, da nas ne zapani kaostu su to učinili lani i preklani drugi učitelj i učitel- jice. Mi ćemo joj poći na ruku kako budemo bolje znali i mogli. — Jedan Prodanc.

IZ SLUMA.

Bez škole.

Tri puna mjeseca trajali su školski praznici, a našoj djeci traju još i danas, a u polovici smo oktobra, našega dosadašnjeg učitelja, gosp. Fabetu, ne vidimo, ni je otvorio školu. On je naime provizor, a još nema dekreta za ovu godinu. Jedan mali dekret, malo pismo — a velika škoda za nas i našu djecu. Doduše u selu je lanjski italijanski učitelj, ali samo za par djeca. Škole nemamo i nemamo, a to je žalosno. Možda će nam oblasti poslati hrvat- skoga učitelja u što kraćem roku? Vederemo!

IZ ŠKITAČE KOD LABINA.

Ljetina. — Porezi. — Škola. — Svećenik.

Iz naših se strana rijetko koji javlja u našoj "Istarskoj Rijeku". Zato smatram svojom du- žnošću, da opišem malo naš život, naše rane i noću.

Nekvo je zemlja u nas kršovita i neplodna, to mora većina ovdješnjeg putanštava na more, da se prehrani, a dobar ih dio zaslužuje kruh i u dalekoj Americi.

Ovogodišnja ljetina bila kod nas srednja, izuzevi gozdiče, o kojemu ne treba ni govo- riti. Već početkom septembra bili su mnogi vinogradi goli kao usred zime. Nadali smo se boljem prirodu maslina, ali nešto vjetar nešto drugo, krivo je, da su i one na mnogim mje- stima nezrele popadale.

I nas, kao i druge po Istri, pritištu svakoja- kim porezima kao da je naša zemlja prvocar- nede, šalju nam neprestano nekakve "car- rade", pa ne plati li čovjek na vrijeme, dolaze lili ga plijeniti ne obazruci se, može li platiti ili ne. Događilo se, da su mnogima, koji nisu imali novca, odnijeli iz kuće slanine, šunke, ulje itd. A ti, seljaci, kini se kroz cijele čane, da drugi uživaju tvo, trud!

Na našoj školi poučavaju tri učiteljice, koje — naravno — ne poznaju našega jezika. Djeca prosjede u takvoj školi 3-4 godine, a sve badava, jer ni diete razumije učiteljice, ni učiteljska djeteta. Neki vele, da bi bilo bolje, da nam djeca pasu blago, nego da sjede bes- korisno u školskim klupama. Mi smo više puta tražili poučavanje našega jezika, ali uzalud.

Kao u našem selu, tako je u Predupcu, Bro- dugu, Rogočinu, Kremenici, Svetoj Marini i u Drenju.

Naš svećenik je g. Studencich. Drži nam dođute propovjedi, u našem jeziku, što mu je i dužnost, ali u mnogome nismo, a ni mi mo- žemo da budemo, s njime zadovoljni. Nekako previše bahato postupa s našim ljudima, kao da smo mi nekakvi robovi i njegove sluge. Naša svojoj kući govori samo italijanski, a i naša prezimena iskrivljuje na krsnim listovima. On se uopće ne vjeda onako, kako bi se moro, da vlada jedan pravi svećenik. To nije u redu, ali lako nam od dana do dana ide, sve to gore, ali uspijeh toga mi ne damo utući. Tvrdi smo mi: Proživjeti smo dosta crnih dana, pa čemo, naknime se, i ove.

IZ MEDULINA.

Školska posla.

Prošao je 1. oktobra. Sigurno se svuda oba- vilo traženje potke u nadodanim satovima. Ako pitate kako je s time bilo u Medulinu, to vam je jako mać odgovor. Neko je od naših svemogućnika rekao: ova su sve lakve moše suvine. Nije imao ni krivo. Lanjske su go- dine radi tri blaženih salova, činili svakojaški snajnost, sa našom: djecom. Šiljati su ih pred maloma jedan sat daleko, u Sisau, da ih pre- daju tamošnjem didaktičkom razvlatelju. I od- nesli su ih, Pa što su postigli? Ništa. Djeca su dobro imala, ali didaktički je razvlatel- jimo više papira... Školska potuka, razumije se, vrla se kroz cijelu godinu u isključivo ita- lijanstom jeziku. Možditiim ove godine se je cijela stvar malo poprekulna. Naši ajioris- su i sami uvjideali, da je smiješno šiljati djecu sa molbama u Sisau, kad i onako nema govora o nadodanim satovima, u medulinskih školi, pa u jednostavno reći, da su molbe za poučava- vanje u nadodanim satovima u srpsko-hrvat- skom jeziku: — nepotrebne. I tako idemo u susret pravom postivanju narodnih manjina!

IZ BRGDUCA.

Sajam i par aeređa.

Dne 4. oktobra o. g. imali smo mi Brđučani svoj godišnji blagdan. Tom zgodom došlo je u Brđudac mnogo svijeta iz naših susjednih sela. osobito mladrije iz Bresta ispod Učke, La- nišca i Rače Vasi itd.

Nekto iz Rače Vasi došao je sa nekim mi- ladima iz Bresta ispod Učke, da čini svadju u našoj kući, i učinili su je. Posljedice toga bila je, da su prošli vrlo lomi. Ali što im je brig? Nitko drugi ne smi. Zašto dolaze u Brđudac činiti svadje i krasiti se? Neka se jednom opamete i neka se u buduću malo pristojno- ponašaju, pa će biti sve u redu.

Inače bilo je vrlo veselo. Naši su se mladici vrlo lijepo zabavljali u posvećajem mi- ru i redu. To veselje povećali su nam nekoi mladici iz Ročičine sa nekoliko djevojkama, koim se od srca zahvaljujemo na prekrasnom pjevanju naših divotnih pjesama:

Mlje, Tone, Mate, Marja, Jele, Kate...

Franina i Jurina

(Na pute od Honolulu za Japan)

Fr.: Ki lepi ljudi su oni Honolulu! A i sam on grad Honolulu došta je lep i velik.

A bogati moraju bit i ovi otoci — ovi Svedriči, kako si ono ti rekali.

Jur.: Nisam ja rekla Svedriči — nego: Sved- vici. Prejost st i pedeset let ovo ti je sve bilo divo. Prvi Inglez, ki je stupil na ovo tlo; bil je neki Kuki, i njega su ti oni divi ljudi grdo odbili. Danas su pitomeje.

Fr.: Neka su neka, ma svejedni ja ne- bim rad tu bivati.

Jur.: A zač ne? Ja volim imet posla s ne- civiliziranim divljaki, nego z divimi ci- vilniku.

Fr.: Ni mane strah ljudi, ne — nego oneh vrazjih vulkani: ki vajak oganj rjavaju. Si- videli on veliki Ja, mislim, da je za tri puti viši od naše Učke.

Jur.: Čovek se svatačemu navadi, pak i vul- kani. Puli nas ni vulkani, pak su nam jednako naši Narodni domi zgoreli.

Fr.: Joh ovamo — johl onamo! Nisi mi re- kali, kako čemo, kad se skramo va Ja- pone?

Jur.: Napreje čemo malo skočiti do Koreje.

Fr.: Do koga: zlođeja?

Jur.: Do Koreje. To ti je jedna zemlja, ka- je puno veća od naše Istri, a trefila je kako i ona.

Fr.: Kako, to?

Jur.: Ti se spamećuješ one vele vojski, ka- tu je pred dvajset let imet Rus s Japo- nom. Va ono vreme Koreja je bila slob- odna. Imela je svojega kralja i svoju voj- sku, nego kada su Rusi napravili mir s Japonezi, bilo je odlučeno, da Koreja pa- de pod Japon. I tako je i bilo: danas je Koreja japoneska zemlja.

Fr.: A kako živu: danaska ti Korejanci?

Jur.: To čemo malo videti, kada tamo pri- demo. Čini mi se, da se mi i oni, moremo jedni drugem rukom dati. Tako mi je barem rekali malo prej on Korejanc tamo.

Fr.: A kako si s njim govorki?

Jur.: Hrvatski — da kako drugateje? Ni- sam ja miga kako oni neki naši tovari- ši misle, da će ih valje strel ubiti, ako pred tujiem govore svoj zajak. Si svi oni naši ljudi va San Francisco? Oni svi znaju franško, ingleski, ma kada j k njim prišal on Amerikan... ki ne zna besedi- hrvatski — oni su još jake govorili hr- vatski. Kad bi ih ca pital, odgovorili bi mi ingleski, kako i trebe, a kada ne — govorili su svoj zajak jasno i glasno, da ih je bilo čut valje va Australiju.

Fr.: To je sve lepo, ma kako se je on Ko- rejac navadil naš zajak?

Jur.: Naš zajak je hrvatski, to će reć sla- venski — a to će reć, da ta zajak govor- pol sveta. On Korejac zna malo ruski, a ruski i hrvatski — to ti je malo ma- jednako. I tako smo se mi dva labko ru- zumeli, puno laglje nego da bim ja bi- Jencvce, a on Sicilijan.

Fr.: Pak ča ti je rekla?

Jur.: Tuži mi se je, da su njim Japonezi za- prli sve njihove školi.

PODLISTAK

M. Vlah:

Kako žive i umire naš narod u Istri?

Stupih na vlak u glavnom istarskom gradu — u Puli. Puteš me se zlostavljale svakojake i najcrnje misli. Pustoš grada, bijeda računika, golotinja sirote i ubodovljeni, u plamenjani i u žaristu promijeni, a mrtvicom zapečena "doma" naših domova, srce ranjenih duša, to- ploja i svežeg juga. Rane, sve same ljute i gorke rane. Već cure i prve kapljice zevine krvi, i vidanje rana, pomoć ranarnika ni otka- da. Od sto glasa, glasa čuti nie.

I dalje sjediš zamišljen, tronut i zadubljen. Vlak istom da se malo brže miče. — Rat, rat- nička pshoza raširena zemljom, koju mori orij- jaska groznica. Svjetski je rat probudio ljud- sku zvijer, planet naš boluje od škrleli. Smisao života gubi svoju važnost, a čovjete se misle- lome, krše, gucaju... Takve i još poraznije mi- sli vrazuju se: mojom izmučenom i ispaćenom glavom, kad me iznenada prekine prodolazak novih lica naših ljudi. Zaboravih na sve iz zapo- djenih srdačni razgovor sa mojim najbližim suputnicima. Bilo ih je svakovrsnih: žena sa

torbanj, ljudi sa bisagama i djete sa igračkama. Vračahu se iz saina, iako sam iz razgo- vora razabrao. Jedan mi se starac duboko razali, tumačeći mi strašnu, poraznu, gotovo subonosnu ulogu, koju igra, ovo neprestano posjećivanje sajnova sa strane siromašnih i bijednih seljaka. I doista je tako: novac za vlak, potrošak u gradu, kupljenje nepotrebnih stvari (jer sve uzalud prilike čine tata, pa tako i tom se prilikom kupi koješta), sastanje sa ljudima, koji sastanak svaki srsvava čok po ltra, pa još pol ita. Pristanu, iz toga tuženja pa katkada još gorih i težih posljedica. — Sta- rac u istom smislu na dušu mi i široko pričao, pa me zamolio, da bi u našu milu: Slovinska sloga (to su bile njegove riječi za označiti našu "I") što seže opominja lude, da umjere- na strogo prema potrebi posjećuju sajmove, ča pazu, kloneći se nesreća i propast.

Skore neprimjetlivo u drugom kutu vlaka razgovarahu neki ljudi našim jezikom. Na li- ceta citah sam im nek u izvjesnu tjeskobu i du- ševno obnemoglo, skoro blonidost. Jedva sam čuo dragi sum mloučne naše riječi, ti- ho skromno, sakrilo. Ko da ispod pepela tina neki užjen zapalene vatre! Zašto i čemu ta- ko? Je li sudbina došta tako okrutna, da sprečava i neprimjetlivo proces, da tama ni pri- rodu, ubija duh... Njega tu to nekakva nova

nestalo, na ovoj goloj i siromašnoj, pustoj i bijednoj zemlji, krajini našoj Istri. Koje li raz- like sa shvaćanjem i mentalitetom gradskih frakera i šimi generacija?

Vlak stani Moč suputnici odilaze. Bratski se pozdravili, a starac, onaj divni starac plačuci se s menom rastao. U mojem bodrenju i skoljenu opazio je svu srdačnost, toplinu i osjećajnost našeg razgovora.

sainoub'istva? Ne razumijem taj čvor, ne raz- umijem tu strašnu zagoneku...

I u ovom novom maštanju prispena u sreću i nekadašnju nešu zilu kulavici, središte istog. Ču ni da pričam o mojm novim dejmovima. Preragrijani su više nego kobni! Samo jedu- ca da spomenem. Ono naše veličanstveno i nedovršeno "sngizdo", naš ponos i dika naš- plod suva i žukeva naših stoji onako zapu- sto, ostavljeno ko kip, koji jeca, a ne govori. Čak iauk mu njegov dopirek do svih naših duša, velikih i malih. Bolnesnik, telesno zgoravi, bol- snik...

ustala, uzela rublje i otišla na bunar. Za njom je otišao i njezin oćuh. Netom su stigli na bunar, oćuh uhvati djevočicu za grlo, zagusti je i baci u bunar, a zatim pobjegne kući.

Malo zatim su došli na mjesto zločina karabinjeri i općinski liječnik dr. Marssich, koji su izradili djevočicu iz vode i ustanovili zločin.

Truplo nesretne pastorkice bilo je odvedeno u mrtvačnicu u Marezige. Pogreb se je izvršio na općinske troškove.

Sada karabinjeri traže zločinca, koji zajedno sa svojom ženom nekamo pobjeogao.

SELJACI, ČUVAJTE SE KRIVOTVORENIH BANKANOTA.

Ovih su se dana opet pojavile u prometu krivotvorene banknote od 100 lira. Te banknote su upravo majstorski izrađene. Posve su slične pravim banknotama, koje izdaje Banca d'Italia. Označene su brojem 3034 — serie I. 47. Mogu se prepoznati samo po vodenoj glavi, koja je oduzeta na stražnoj strani.

Književnost i umjetnost

Koleđar „Jurina i Franina“.

Primamo: „Istarska Književna Zadruga“ izdala je i ove godine Narodni koleđar Jurina i Franina za god. 1926. Mi ga pomnožno pročitamo i oduševljeno sasmo zadovoljni jer uvereni da će ga naš narod u Istri, komu je namijenjen, rado čitati i njime se okoristiti.

Ovaj koleđar, sastavljen je velikom pomnožom, pa ćeš u njem naći sve što se od dobro uređnog učeničkog koleđara može nadati i tražiti. Njegov uređnik biro je i pribrao takovo gradivo kojim je punim pravom imao očekivati da će ugoditi sebačkom našem svijetu. Pa za tim se jedino i ide. Tu će naš zemljorodnik naći već dio gospodarskih crtica, rasprava i bilježaka, kojima je svrha da podjači našeg poljođielca da čitavim i učenjem stane razumjeti i naprednije obrađivati svoju zemlju, dojeti marvu, livade i drugo. Ovaj koleđar napućuje našeg seljana, da si pomogne svojim udruživanjem. U tu svrhu vrlo će mu poslužiti dugi članak „O zadrugarstvu“ pisan pučkim stilom, zanimljivo i razumljivo pa i prostu čeljadetu. Ovaj gospodarsko-društveni članak osobito ističemo, jer je vrlo aktuelan, pošto je gospodarstvo u Istri jedini spas našeg seljaka. Članak opisuje zgodnim načinom mljekarsku zadrugu, njezin postavak, vodenje i korist. Koleđar ima dosti pouke o kravama i mljekarstvu, zime bi se poglavito moralo baviti naše ljudstvo u Istri.

Koleđar nije zaboravio poučiti našeg čovjeka glede zdravlja, alkohola, duhana. Ima štiva o telefonu, zvjezdama i željeznici. U koleđaru se reda ispremešano ozbiljno sa šaljivim, poučno sa zabavnim. Pa dašto, u svojem će se koleđaru naći stari domaći mitraci Jurina i Franina također sami razskakulati. Oni su i sada uvijek šaljivi, dosetljivi, a k tomu vrlo, vrlo poučni. Oni umju vješto učiti šire naše slojve vjerno pravdi šale. Našim učiteljima-zabavljajima — naša čast i hvala!

Koleđar nas uči, ali i zabavlja; on nam oštri pamet znanjem i poukama, a ujedno, djeluje na našu sreću.

Velo se domlje sitaoca pripovjekač Judo, pa slika našeg čovjeka pod naslovom Jovan.

Koleđar donasa nekoliko narodnih pjesama. Naš uvijek brveži Rikard Katalnić-Jeretov pjeva ljupko žalovito Haedžaru, Ima dana, Drobno cveće i to domaćim našim narečjem i dikcijom. Krasno!

Vrlo zanimivo pripovijeda naš veliki humorista Rokac o rječkim izborima. Lijep je opis naše Stare Opatije; zgodan je članak o Franu Supilo i o krsnoj slavi.

Čitavi sadržaj koleđara smjera na to, da upliviše na intelekt i čuvstva, da bodri, jača i unapređuje, da budi čovječja i narodna čuvstva, da uči, pozabavi i razveseli. On će svakako ugoditi seljaku, radniku, a i inteligenciji: našoj osobito.

Mi zato taj koleđar preporučamo svima, a na našem je narodu i inteligenciji rad da ga za se naprije nabavi, a onda protura među narod. Za Njegov je i za njega — njegova je sveta dužnost i potreba da ga nabavi i čita. Ta i slike u koleđaru su njegove. Eto na prvome mjestu lijepa slika našeg starca Premantura, pa onda ženska narodna nošnja iz Vodnjanskite, dvije djevojke Munke u narodnoj nošnji, fino izrađena palica jednog seljaka Zminjca, pjevačko društvo na Kozini, a da ne spominjemo druge slike.

U koleđaru je i ove godine raspisan natječaj sa nagradom od 250 lira.

Širimo dakle Narodni ovaj koleđar, jer je naš narodno-seljaki. — Orijakov.

„Dječji samorad“.

Gosp. Ante Deiranceschi rodom je iz Puljštine. Svršivši učiteljsku školu, stupio je u službu Družbe Sv. Cirila i Metoda za Istru. Neko vrijeme bio je namješten u Kaštelu i imao mnogo uopjeha nesamo u školi već i među narodom. Kad je buknuo rat, morao je na frontu i bio je zarobljen u Rusiji. Budući da su okupacione vlasti naprije raspustile družbine škole, g. Deiranceschi nije mogao u svome zavijaču da dobije službu, pa je tražio i zadobio namještenje u Jugoslaviji. Sad je u Kraljevcu učiteljem u ondješnjoj školi.

Nedavno izišla je jedna njegova pedagoška knjiga: „Dječji Samorad“. To je niz praktičnih predavanja, koje mogu da posluže nesamo učiteljima već i roditeljima, kojima je stalo, da im djeca izrana naviknu na opažanja i na tačno rasuđivanje.

Pisac nam vrlo lakim načinom upućuje, kako možemo već samom lakom igrom da uputimo djecu u mnoge njima nepoznate stvari. Vrlo je zgodno i poučno predavanje o djeteru u prirodi, a veoma je podrsna metoda, što je pisac upotrebljava u poglavljima, u kojima ima go-

vora o počecima geografije, povijesti itd. To vrijedi i za jezik kao i za stvarnu obuku, za računanje i za pjevanje, tako da mi tu knjigu od svega srca preporučujemo svima, kojima na srcu leži odgoj naše djece. Tko želi nabaviti tu vrlo korisnu knjigu, neka se obrati na g. pisca u Kraljevici.

Svega po malo

Umrlo u 103. godiñi ostavivši za sobom 202 potomka.

Newyorskom «Hrvatskom listu» javljaju iz Baidwina (Amerika), da je tamo ovih dana preminula neka H. Efređ u 103. godini svoga života. Za sobom je ostavila 202 potomka. Peto do jedanaestoro njezine djece još živi. Sve do pred godinu dana starica je bila dosta čila. Zadnje vrijeme uderi je rak-rana, od koje i dovrši. Rodjen je god. 1812., a sjecala se je posve dobro onih dana, dok je na otoku Long Island bilo još divljih indijanaca. Najstarija joj kći ima 83 godine, a najmlađi sin 56. Jedan joj je brat još živ, a navršio je 87 godina.

Progledao nakon 39 godina.

Američke novine pišu, da je u Muncie neki William Seldomridge, nakon što je bio sljep za 39 godina, iznenada progledao. Ali to njegovo veselje nije dugo trajalo, jer ga je nakon dva sata udarila kap, od koje je umro.

Seljkinja, koja ima već mjesec dana iglu u grlu.

Dne 22. septembra 1925. našlo se u Dolinju Svilaju kod Osijeka nekoliko žena. na razgovoru ugodnom. Plele su bječve i vodile nekakav razgovor. Manda Janić je držala iglu na usnama i nešto pripovijedala. Pošto je — po ženskom običaju — prebrzo govorila, najedamput joj skoči igla u grlo, koju više nitko nije mogao da izvadi. Uzaludni su bili i svi ljeknički pokušaji. Radi toga bila je ovih dana dovedena u zagrebačku bolnicu, gdje će biti operisana.

Seoba 20 milijuna ljudi na nova zemalja.

Ruska vlada bavi se orijentnim planom, koji bi, ako dodje do izvedbe, prelio ništa manje nego 20 milijuna ljudi unutar granica ruske države, iz jednih krajeva u druge, gdje će njihova prehrana biti osigurana. Narodni komesarijat poljoprivrede izradio je osnovu za proradivanje pučanstva u pojednim agrarnim centrima, putem kolonizacije onih područja, gdje imade dovoljno dobre zemlje za obradivanje. Iz statističkih podataka izlazi, da će se ova osnova protegnuti na 20 milijuna ljudi.

Narodiću su neki krajevi centralne Rusije prugsto napušteni. Zbog toga je narodu istano svrha siromasnan, naročito u onim krajevima, gdje pučanstvo živi samo od poljoprivrede. Osim toga utvrđeno je, koja područja, dolaze u prvom redu u račun za kolonizaciju. To je područje Volge, u kojem se pučanstvo za vrijeme gladi silno stradalo, neki dijelovi sjevernog Kavkaza i južni dio uralске gubernije, te mnoga područja Sibirije i dalekog Istoka.

Barbarko umorstvo jednoga brata.

Italijanske novine donesañu potankosti o groznom umorstvu jednog 67-godišnjeg brata. Jedno dva kilometra od sela Imerina, nalazila se mala crkvice, koju je čuvao stari bratar Orlando Salvatori. Na večer, dok se bratar nalazio u kapelici, nepoznati su zločinci provolili u kapelicu, navlitali na brata i ubili ga sa nekoliko udaraca nožem. Izvršivši grozno djelo, ukrađoše jednog magarca, a zatim se mirno udaljše. Na lice mjestia je došla policijska komisija, koja je započela istragu, ali dosada bez namanjega rezultata.

Teška nesreća u Italiji.

Zbog silnog proloma oblaka rijeke Ponta je nabujala i srušila most između stanica Bodalotto i Santa Catherina. Lokomotiva i jedan vagon putničkog vlaka surlali su se u rijeku. Do sada je nabrojeno 15 mrtvih i 10 teško ranjenih.

Raski ministar izgubljen na putu.

Na putu iz Varšave za Berlin desila se ruskom ministru Cicerznu mala nezgoda. Putoćo je sa svojim velikim automobilom, osim toga ima je svoja restoracijska kola i svog kućara za sobom, jer je bolestan. Njegova garnitura bila je prikopčana ekspresnom voz, ali voz je zbog toga postao suviše težak i u blizini Kalja oko 2 sata noću otklaćila su se 3 vagona i ostala u polju. Na sreću je šef stanice u Zgiježu odmah opazio, da vozu nedostaju Cicerzova kola, pa je brzo poslao mašinu nastrag da ga potraži. Tako je voz imao samo svega pol sata zakašnjenja i mogao je još stići za berlinski voz. U protivnom slučaju mogao je ostati u polju cijelu noć, te bi došao u Berlin sa jednim danom zakašnjenja.

Soter ubio vlastito dijete.

U Trstu je sofer Josip Bonazza doživio tešku tragediju svog malećnog 5-godišnjeg djeteta, koje je sam svojim autom ubio. Kad se vraćao u svoju garažu, izišla mu je mala Nella u susret, pozdravljajući ga, ali pri nezgodnom manevranju autom, ona se našla najednom pod kotačima. On je vrisnuo i skočio na zemlju te pomoću drugih ljudi izvukao ispod auta bijednu malenu žrtvu dječje ljubavi prema roditelju. Nella je umrla u bolnici, nakon čega je Bonazza uapšen, sav potresen zbog te teške nesreće, koja ga je zadesila.

DAROV!

M. B. Ika sabrao u fond «Istarske Rijeci» L. 100.—. Oblak Ivan iz Rosarja kod Crnikala daruje za «Prosvjetu», odesk za Istru, L. 18.50. Milan Jurdas iz Sv. Matea kod Kastva daruje u fond «Ist. Rijeci» L. 5.—.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI. Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Tužnim srcem javljamo, svoj rodbini, prijateljima i zncancima, da je danas u 3 sata poslije podne, nakon duge i teške bolesti, blago u Gospodinu usnula naša nezaboravna supruga, majka, kćerka i sestra

Ivanka Trtanj rođj. Rajčić
u dobi od 39 godina.

Mili ostanci nezaboravne pokojnice bit će preveženi dne 21. tek. u 10 sati pr. p. iz kuće žalosti br. 67 k svetom blagoslovu u crkva Sv. Ane, a zatim na vječni počitak na groblje Sv. Roka u Voloskom. Zadušnice za blagopokojnu bit će u četvrtak 22. u 7 sati.

VOLOSKO, dne 19. oktobra 1925.

Tugujuća obitelj.

KUPUJEMO i plaćamo po najvišim cijenama drva za ogrjev, drveni ugljen, braštava i bukova debila, suhe pečurke, med, mlijeko, jaja, maslo itd. Kmetstvo Trgovačko Društvo, Trieste, via Raffinaria 4.

PRODAJE SE KUĆA, koja je prikladna za trgovinu i koja se nalazi na lijepom položaju uz državnu cestu i željezničku stanicu u Porenici 89, Matulji.

PRODAJE SE KUĆA sa zemljištem. Stjeped broj 60 (Crnci) kraj Buzeta.

Fotograf Matko Gortan u Pazinu
preporuča sl. općinstvu mjestia i okolice svoju **fotografsku radionicu**
Izrađuje brzo i savršeno fotografije. Fotografije za putnike (paspasce) izgotovljuje u roku i ceni.

Trgovina koža i raznih postolarskih potrepština
FRAN CINK
Trst - Trieste, Via Udine 49
držl u svom skladištu
svake vrsti u tu struku zasjecajuce robe
uz najnižu dnevnu cijenu.
Podvrbna brza i točna. Podvrbna brza i točna.

Tko oglašuje, taj napreduje!

RIJEČKA PUČKA BANKA D. D.
Piazza Dante - FIUME (RIJEKA) - Piazza Dante
Glavalca: Lit. 10.500.000— potpuno uplaćenih
Prima štedne uloške uz najpovoljnije uvjete. Podijeljuje zajmove na vrijednosne papire te se uopće bavi svim bankovnim i štedioničnim poslovima.
Telefon br. 7-34. - Dopisništvo br. 10-49 - Ravnateljstvo br. 6-87
Interurban br. 797

Izišao je
Narodni koleđar „Jurina i Franina“
za godinu 1926.
Koleđar je snabdjeven sa najzanimivijim poučnim i zabavnim štivom. Ima više slika i drugih zanimivosti. Neophodno je potreban za svakog seljaka. Nijedna kuća ne bi i mjestia ostati bez njega. - Cijena je ovom krasnom koleđaru
u Trstu samo 2*50 L.
Tko narudi koleđar izravno kod uprave, poštarinu mora posebno platiti.
Narudžbe prima:
UPRAVA „ISTARSKE RIJEČI“ - TRIESTE, Via S. Francesco 20/I.
Koleđar se može dobiti i u nekojim knjižarama, gdje se je prodavao i lanjske godine.